

pa le od ljudi, ki niso Kalteneggerja niti volili. Levica je ves čas, ko je govoril ta poslanec, ugovarjala in kričala, da je izdajalec. Mladočehi so pa levičarjem odgovarjali, da so Prusaki. Hrup je bil tak, da skoro nikdo ni govornika razumel. Kaltenegger je dokazoval, da sklep štajarskega deželnega zbora ne more ovirati konservativcev, da glasujejo za celjsko postavko Slovenske zahteve so skromne in ne bodo Nemcem nič škodovale. Nepopisno senzacijo je vzbudilo to, da je Kaltenegger povedal, da bi se bil takoj razpustil štajarski dež. zbor, ko bi bil protestoval proti celjski gimnaziji, kakor so nemški nacionalci predlagali. Morre je vpil Kalteneggerju, da bode ž njim nemški govoril, a ta mu je mirno odgovoril, da on dobro ve, da je vso agitacijo proti njemu le Morre vprizoril. Ko je Kaltenegger končal govor, se je od jedne strani slišalo burno odobravanje, od druge pa sikanje. Posebno so kričali celjski mestni odborniki na galeriji. Podpredsednik Kathrein jih je pa naglo ukrotil. Zapretil je, da bode dal galerijo izprazniti in celjski mestni očetje so kmalu spoznali, da niso doma in lepo umolknili.

Hoffmann Wellenhof je govoril zoper celjsko postavko. Opravičeval je postopanje nemških liberalcev in nacionalcev, pa ne posebno srečno. Kalteneggerja je imenoval nesramnega izdajalca nemškega naroda.

Vodja učnega ministerstva dr. Rittner je izjavil, da sedanja začasna vlada, ki hoče biti popolnoma nepristranska v tem vprašanju, ne zavljemlje nobenega stališča. Stvar popolnoma prepušča zbornici.

Grof Wurmbrand je izjavil, da ni res, kar so raztrosili nemški liberalci, da bi bila on in pa Plener glasovala v ministerskem svetu za celjsko postavko. Glasovala sta oba proti njej. Kolikor se tiče Wurmbranda, to pač radi verjamemo, vsaj je še v Gradec bil šel mej zborovanjem deželnega zbora hujskat proti slovenski gimnaziji. O Plenerju pa ni prav verjetno, da bi bil dosti nasprotoval. Zanj sploh to vprašanje ni imelo posebne važnosti.

Poslanec Dipauli je izjavil, da Avstrija ni nemška, temveč mnogojezična država in zaradi tega je postopanje konservativcev avstrijsko. Če je grof Wurmbrand govoril resnico, je bila njiju dolžnost, izstopiti iz ministerstva, ko se je večina izrekla za osnovo dvojezične gimnazije v Celji.

Kot generalna govornika sta govorila dr. Menger proti dvojezični gimnaziji v Celji in slovenski poslanec Robič pa za njo.

Generalni govornik manjšine dr. Menger je izjavil, da so Slovenci zavrnilo vse posredovalne predloge levice, in pozivljaj Nemce, naj iz tega posnamejo nauk, da morajo biti jedini.

Generalni govornik večine Robič je konstatoval, da levica prvotno ni bila proti celjski gimnaziji, temveč so jo le nemški nacionalci prisilili. Podpiranje Slovencev je v avstrijskem državnem interesu. Pravica je pa najboljši pot do sprave.

Konec dolge razprave je pa bil ta, da se je celjska postavka vsprejela s 173 proti 143 glasom.

Tako je ta težavna zadeva rešena v drugem branji. Omeniti je pa posebno, da se je vsprejela ta postavka le s pomočjo Mladočehov — in še le potem, ko se je razdrla koalicija, ki torej v tej zadevi nima nobenih zaslug. Nemški konservativci so glasovali za celjsko postavko in tako prišli malo v navzkrižje s svojim glasovanjem v štajarskem deželnem zboru. Nikakor pa ne moremo trditi, da so konservativci glasovali iz liubezni za Slovence za celjsko postavko, temveč največ zaradi sedanjega političnega položaja. Prepričali so se, da jih nemški liberalci in nacionalci hočejo izpodriniti in da vernih zaveznikov ne najdejo drugje kakor pri Slovanih. Ko se je o stvari govorilo v štajarskem deželnem zboru, so konservativci na zvezo z liberalci stavili še razne nade, sedaj pa vidijo, da so se tedaj varali in od tod prihaja, da je njih glasovanje v državnem zboru drugačno, kakor v deželnem.

Politični pregled.

Izjemno stanje v Pragi. — Začasni predsednik ministerskemu svetu grof Kielmansegg je zagovarjal v državnem zboru izjemno stanje v Pragi in pa češkega namestnika. Mladočeški poslanec Kramář mu je dal na to jako rezek odgovor. Razmere mej Mladočehi in novo vlado so se vsled tega poostrele. Govori se, da je Kielmansegg vprašal praškega namestnika, bi li se moglo odpraviti izjemno stanje v Pragi, a mu je ta odgovoril, da ne. Če bi se odpravilo, bi on takoj dal ostavko. To je bilo povod, da je Kielmansegg zagovarjal izjemno stanje. Če je kdaj mislil Kielmansegg, da je mogoča kaka sprava s Čehi, ko bi ostal grof Thun namestnik, se je pač motil. Grof Thun mora zginiti s svojega mesta, ako se mislijo sploh z Mladočehi začeti kaka pogajanja. Namestnik, ki ne upa izhajati brez izjemnega stanja, tudi nikakor ni na svojem mestu.

Stranka prava. — V stranki prava na Hrvatskem se nekaj preminja. Iz stranke izključili so Davida Starčevića, kateri je znan zaradi razgrajanja v hrvatskem deželnem zboru v prejšnjih letih. Frank je odložil vodstvo strankinega časopisa „Hrvatske“. Frank je jako nadarjen mož, posebno v finančnih stvareh. Vodstvo lista se je izročilo posebnemu odboru. Baron Rukovina je odložil predsedništvo strankinega kluba.

Civilni zakon na Ogerskem se vpelje s prvim dnem meseca oktobra. S tem dnem vpeljejo se tudi civilne matrike in stopi v veljavo novi zakon o vzgoji otrok iz mešanih zakonov. Te dni se je razglasila naredba o vpeljavi civilnega zakona. Po tej naredbi bode moral stanovski uradnik poročati v madjarščini, samo v Reki se bode poročalo v italijanščini. Tudi ženin in nevesta bodeta morala v madjarščini odgovarjati. Ako pa ne znata madjarski, bode pri poroki moral biti zaprisežen tolmač, ko bi tudi stanovski uradnik madjarski znal. Iz tega se vidi, da bode civilni zakon nekako sredstvo za madjarizacijo. Civilne matrike se bodo vodile tudi v madjarščini. Škofje pripravljajo poseben pastirski list, kako se imajo ravnati katoliki nasproti premenjenemu položaju. Dolgo so nasprotniki civilnega zakona se nadejali, da se ga vlada faktično ne bode upala vpeljati, a sedaj pa vidijo, da so se motili. Po vpeljavi civilnega zakona najbrž ljudska stranka ne bode več se tako upirala nerešenima proticerkvenima predlogama, videč, da nič ne opravi.

Rusija in Bolgarija. — Bolgarska deputacija je došla dne 3. t. m. v Peterburg. Na kolodvoru so jo vsprejeli člani bolgarske naselbine. V hotelu, kjer se je deputacija nastanila,

je obiskal metropolita, ki vodi deputacijo, podpredsednik „Slavjanskega blagotvoriteljnega občestva“ Sabler. Deputacija je položila na grob pokojnega cara Aleksandra III. venec, ki ga je poklonila bolgarska skupščina. Deputaciji, ki ostane več dni v Peterburgu, je pred vsem na tem, da dobi avdijencijo pri carji. — Za vstajo v Makedoniji se Rusija kaj malo briga. Ker Bolgarija misli vstajo izkoristiti, iste Rusija ne misli podpirati, ker za kroge, ki vladajo v Bolgariji, v Rusiji ne goje nobenih simpatij. Za slučaj, če bi se Rusija vmešala v makedonske zadeve, bi prej podpirala grške ali srbske težnje, kakor bolgarske.

Makedonija. — Vstaja v Makedoniji traja dalje. Vstaši dobivajo zdatno podporo iz Bolgarije. Ne samo denar in drugo potrebno se pošilja vstašem, ter v javnih glasilih se dela propaganda za rojake v Makedoniji, temveč bolgarsko ljudstvo celo prestopa mejo in hiti samo pomagat svojim rojakom. Narod odločno zahteva od bolgarske vlade, da odločno priskoči na pomoč rojakom v Makedoniji, toda ta se prav ne upa. Od turške vlade je sicer že zahtevala odškodnino, ker so turški vojaki prestopili mejo, toda ker ni dobila nobenega odgovora na to, ni na prigovarjanje družih velevlasti ponovila zahteve. Da bi bila Bolgarija tako neodvisna, kakor je odvisna, bi že storila odločne korake proti Turčiji, toda konstelacija evropskih razmer je taka, da kakor hitro se sprimeti dve državi, poseže precej tretja, oziroma četrta vmes, češ, da je sointeresovana pri celi stvari in tako vežejo drug drugemu roke, kar pa je seveda prevelikega vpliva na blagodejni mir, ki vlada v Evropi. Kolikrat bi bilo že prišlo tu in tam do vojne, če bi bila ena država v svesti, da, če prime drugo, se ne bo tretja vmešala vmes. Toda stvar je ravno narobe in razmere so prav ednake tudi mej Turčijo in Bolgarijo.

Obrtnija.

Naprava črnih.

Stvari, ki se rabijo za pisanje, so dandanes neobhodno potrebne vsakemu olikanemu človeku. Kdor porabi le malo črnila, stori najbolje, če je kupuje; v pisarnah pa večkrat račun za črnilo znaša znaten znesek, če tudi je črnilo po ceni.

Nedraga in dobra črnila se pa tudi jako lahko pripravljajo. Črnila se pripravljajo po mrzlem in po gorkem potu. Če napravljamo pisalno črnilo po hladnem potu, je to preprostejše ali dalje traje; šiške v prah stolči, da potem voda iz njih izvleče potrebne snovi. Pri gorkem potu pa šiške samo na kosce zrežemo.

Za napravo navadnega pisalnega črnila vzame se 60 delov vode, tri dele hrastovih šišek, dva dela železnega vitrijola (zelene galice) in pa dva dela arabskega gumija.

Navadno se šiške raztolčejo v debel prah in nanje ulije toliko vode, kot je povedano. Ker ni treba, da bi moralo razmerje biti popolnoma točno, se kmalu da brez tehnice lahko določiti, koliko vode je potrebno na kako množino šišek. Na to se pusti stati v posodi kake štiri dni. V tem se pa more večkrat premešati.

V drugi posodi se pa raztopi arabskega gumija in pa železnega vitrijola v vodi. Vzame se toliko vode, da se te stvari raztope. Gumij se v vodi raztopi v enem dnevu, vitrijol pa že v nekaterih urah.

Ko so se šiške dovolj časa namakale, se obe tekočini vkupe vlije, potem pa pusti stati še jeden ali dva dni. Sedaj se pa tekočina odcedi od gošče, ki je nastala na dnu. Sedaj je črnilo narejeno in je jako po ceni in tako dobro, kakor vsako kupljeno. Da se pa črnilo ne splesne, pridene se mu malo karbolijeve kisline.

Namesto karbolijeve kisline se pa tudi lahko pridene nekaj kreozota, da črnilo ne bode plesnito. Na ta način dobljeno črnilo je močno črno.

Po gorkem potu se pa nareja črnilo, ako se vzame 145 delov vode, 18 delov šišek, 8 delov železnega vitrijola in 7 delov arabskega gumija. Šiške se z vodo denejo v kak lonec ali kotliček in kuhajo 1 do dve uri. Poprej so se na debelo zdrobile. Pri kuhanji se pa mora prilivati vode, kolikor se je izpari, da se šiške ne vsedejo na dno. Gumi in železni vitrijol se pa raztopita v ostali vodi. Po vrenju se tekočina iz šišek [precedi skozi cunj. Obe tekočini se sedaj vkupe zlijeta in tako se dobi dobro črnilo. Da ne plesni, se mu pridene nekoliko karbolijeve ali salisilne kisline.

Angleško pisalno črnilo se napravi, ako se vzame 1200 delov vode, 25 delov železnega vitrijola, 25 arabskega gumija in 100 delov šišek. Vsa ta voda se razdeli v tri dele. Naprej se šiške kuhajo v 500 delih vode poldrugo uro in potem tekočina odcedi. Sedaj se kuhajo ravno te šiške jedno uro v 400 delih vode in naposled v 300 delih. V poslednji vodi raztopita se tudi arabski gumi in pa železni vitrijol in vse to dobro zmeša. Trojno kuhanje šišek je dobro, da se bolj iz njih snov izvleče. Naposled se vse tri tekočine zmešajo.

Za alizarinsko pisalno črnilo rabi se 10 delov šišek, 6 delov železnega vitrijola in 100 delov kisa in 20 delov raztopljene indigne karmine. Šiške se 6 dni namakajo v kisu, gumi in železni vitrijol se pa posebej raztopita v jesihu in zavreta. Na to se obe tekočini zjedinita in precedete. Na to po malem prideva raztopljini indigne karmine in črnilo poskusimo. Koder je črnilo nemočno zelenkasto se to pridevanje preneha. Črnilo se sedaj hitro dene v steklenice. Dober je vsak kis za pripravo alizarinskega črnila, a najboljši je lesni, ker ima v sebi karbolovo kislino in se zatorej črnilo manj spridi.

Obrtnijske raznoterosti.

— Dober lim za steklenice dobimo, ako gelatino ali lim v vodi omečimo in potem v glicerinu raztopimo. Potem pridenemo na 1 kilogram lima še 60 gramov strojne kisline in to zmes tako dolgo grejemo v vodni kopeli, da je popolnoma enakomerna in v sebi nima več vode. Če se hoče rabiti ta lim se raztopi in namaže ž njim vrat steklenici od znotraj.

Zlati lak za kovine. Beli šelak raztopi se v močnem špiritu, temu se pridene toliko nasičene raztopljene pikrinove kisline, da tekočina dobi primerno zlato barvo. Tekočini pridene se še 1 % kristalizovane borove kisline.

Železnice na vsem svetu. Na vsem svetu je 653.937 kilometrov železnic. Amerika jih ima največ, namreč 352.230 kilometrov, Evropa pa 232.317 kilometrov. V Aziji je 37.367, v Avstraliji 20.416 in v Afriki 11.607 kilometrov železnic.